

BIBLIOTEKARZ PODLASKI
4/2024 (LXV)
<https://doi.org/10.36770/bp.987>
ISSN 1640-7806 (print) ISSN 2544-8900 (online)
www.bibliotekarzpodlaski.pl

Łukasz Zabielski*

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku /

/ Łukasz Górnicki Podlasie Library in Białystok, Poland

ORCID: 0000-0001-5119-4835

**XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu:
Żydzi wschodniej Polski. „Żydowskie podróże,
żydowscy podróżnicy w Europie Środkowo-Wschodniej.
Osobowości – teksty – świadectwa”, Białystok,
27–28 maja 2024 roku. Sprawozdanie**

XIII National Scientific Conference in the Series: Jews of Eastern Poland. “Jewish Journeys, Jewish Travelers in Central and Eastern Europe. Personalities – Texts – Testimonies”, Białystok, May 27–28, 2024. Report

W Białymstoku w dniach 27–28 maja obradowała już XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Żydzi wschodniej Polski”. W tym roku organizowały ją trzy instytucje. Główną rolę w przygotowaniu oraz koordynacji tego wydarzenia odegrała Katedra Badań Filologicznych „Wschód – Zachód” działająca na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku. To właśnie ta jednostka naukowa od lat inicjuje i prowadzi badania nad historią i kulturą Żydów wschodniej Polski, a także koordynuje prace związane z organizacją cyklu konferencji i przygotowaniem publikacji monograficznych.

Drugim współorganizatorem była Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, pełniąca od lat rolę gospodarza większości sesji

* Łukasz Zabielski – dr, kierownik Działu Badań Filologiczno-Bibliograficznych Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku. Autor m.in. monografii *Kajetan Koźmian spoza kanonu. Studia i szkice historycznoliterackie* (2018).

Łukasz Zabielski, *XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...*

konferencyjnych¹. Książnica Podlaska to jedna z największych bibliotek na w Polsce, która nie tylko gromadzi i udostępnia zbiory, ale także aktywnie wspiera wydarzenia kulturalne i naukowe w regionie oraz w całym kraju.

Trzecim ważnym partnerem konferencji było w tym roku Muzeum Pamięci Sybiru, które gościło uczestników drugiego dnia obrad. Muzeum to, poświęcone upamiętnieniu losów Polaków zesłanych na Syberię i do innych miejsc na Wschodzie, stanowi ważny punkt na mapie kulturalnej Białegostoku i aktywnie angażuje się w działalność edukacyjną i naukową.

Komitet organizacyjny Konferencji składał się z następujących osób:

- Prof. Jarosław Ławski, Katedra Badań Filologicznych „Wschód-Zachód”, Wydział Filologiczny UwB – *Przewodniczący*
- Dyr. Beata Zadykowicz, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
- Prof. Anna Janicka, Katedra Filologicznych Badań Interdyscyplinarnych UwB
- Dr hab. Jacek Partyka, Zakład Literatur Ameryki Północnej UwB
- Dr Ewelina Feldman-Kołodziejuk, Uniwersytet w Białymstoku
- Dr Joanna Wildowicz, Uniwersytet w Białymstoku
- Dr Łukasz Zabielski, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
- Dr Kamil K. Pilichiewicz, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
- Dr Michał Siedlecki, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Żydzi wschodniej Polski” skupiła się na różnorodnych aspektach podróży żydowskich w Europie Środkowo-Wschodniej, zarówno w ujęciu historycznym, jak i współczesnym. Tematyka konferencji obejmowała szeroki wachlarz zagadnień badawczych, od literackich i dokumentalnych świadectw podróży po antropologiczne, polityczne i religijne aspekty doświadczeń podróżniczych.

¹ Zob. E. Feldman-Kołodziejuk, J. Ławski, *XII Konferencja Naukowa z cyklu „Żydzi wschodniej Polski”*: „Uciekinierzy, ukrywający się, uchodźcy. Żydowskie odyseje” Białystok, 5–6 czerwca 2023 roku. *Sprawozdanie*, „Bibliotekarz Podlaski” 2023, nr 3 (LX), s. 397–404. Plonem wszystkich konferencji są publikacje, po XII edycji ukazała się monografia: *Żydzi wschodniej Polski. Seria XII: Uciekinierzy, ukrywający się, uchodźcy*, red. J. Ławski, J. Partyka, Naukowa Seria Wydawnicza Colloquia Orientalia Bialostocensia. Literatura / Historia LXIII, Białystok 2024.

Organizatorzy Konferencji: dr. Katarzyna Siemieniuk (Książnica Podlaska) oraz prof. Jarosław Ławski (Uniwersytet w Białymstoku)

Jednym z kluczowych tematów była analiza podróży Żydów z Europy Środkowo-Wschodniej i ich świadectw, zarówno tych literackich, prasowych, jak i dokumentalnych. Wiele miejsca poświęcono wybitnym osobowościom żydowskich podróżników, którzy swoją działalnością i twórczością wpływali na postrzeganie świata przez współczesnych im ludzi.

Podróż jako forma egzystencji, balansująca między rytuałami codzienności a koniecznością, była kolejnym istotnym zagadnieniem konferencji. Uczestnicy badali, jak podróże kształtowały życie Żydów, zarówno te dobrowolne, jak i przymusowe, wynikające z historycznych okoliczności.

Literackie i artystyczne odbicia podróży, takie jak malarstwo, film, teatr, muzyka i inne formy sztuki, stanowiły kolejną grupę tematów. Badacze zastanawiali się nad tym, jak te formy ekspresji artystycznej wpływały na interpretację żydowskich doświadczeń podróżniczych.

Nie zabrakło także dyskusji na temat podróży Żydów do Erec Israel i na Bliski Wschód oraz jak te podróże były przedstawiane w literaturze i innych świadectwach. Również Europa Zachodnia, Rosja, Bałkany i inne regiony

Dr Monika Szablowska-Zaremba (KUL, Lublin)

były przedmiotem badań, ukazując różnorodność i złożoność żydowskich podróży².

Ważnym elementem konferencji były również analizy politycznych i religijnych aspektów żydowskich doświadczeń podróźniczych, a także językowych wymiarów tych podróży. Uczestnicy dyskutowali nad tym, jak te podróże były postrzegane przez współczesnych oraz jak wpłynęły na rozwój żydowskiej tożsamości.

Konferencja stanowiła również platformę do refleksji nad podróżami europejskich Żydów a doświadczeniem Zagłady oraz nad podróżami do i z Białego-stoku, Podlasia i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Konferencja z cyklu „Żydzi wschodniej Polski” poświęcona tematowi szczegółowemu *Żydowskie podróże, żydowscy podróżnicy* rozpoczęła się 27 maja 2024 roku w Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

² Zob. *Zaproszenie na XIII Międzynarodową Konferencję Naukową z cyklu Żydzi wschodniej Polski. Seria II: Żydzi Europy Środkowo-Wschodniej. Żydowskie podróże, żydowscy podróżnicy w Europie Środkowo-Wschodniej. Osobowości – Teksty – Świadectwa, 27–28 maja 2024 roku, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku.*

O godzinie 9.00 nastąpiła uroczysta inauguracja konferencji, która odbyła się w sali audytorijnej na VI piętrze budynku.

Otwarcie konferencji zainaugurowali prof. Jarosław Ławski z Uniwersytetu w Białymstoku oraz Katarzyna Siemieniuk, Zastępca Dyrektora ds. administracyjnych, reprezentująca Książnicę Podlaską. Prof. Ławski jako pomysłodawca tego naukowego spotkania, a także jako przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, przywitał wszystkich uczestników, podkreślając znaczenie spotkania oraz jego miejsce w szerszym kontekście badań nad historią i kulturą Żydów wschodniej Polski. Pani Dyrektor Siemieniuk zwróciła uwagę na rolę Książnicy Podlaskiej jako współorganizatora konferencji i miejsce spotkań naukowych oraz kulturalnych w regionie.

W kolejnych minutach do grona otwierających konferencję dołączył dr Marcin Zwolski z Działu Naukowego – Instytutu Badawczego im. Prezydenta Seweryna Nowakowskiego działającego w Muzeum Pamięci Sybiru, który przywitał uczestników w imieniu prof. Wojciecha Śleszyńskiego, Dyrektora Muzeum, i wyraził radość z możliwości współpracy między instytucjami. Jego przemówienie podkreślało wagę zachowania pamięci o historii i dziedzictwie żydowskim w Białymstoku i na Podlasiu.

Oficjalnego otwarcia Konferencji dokonała dr Monika Szabłowska-Zaremba z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, która wprowadziła zebranych w tematykę konferencji, podkreślając interdyscyplinarny charakter spotkania. Dr Łukasz Zabielski z Książnicy Podlaskiej przedstawił informacje organizacyjne, które miały ułatwić uczestnikom nawigację przez bogaty program konferencji.

Inauguracyjna część sesji zakończyła się około godziny 9.20, a uczestnicy mieli chwilę na krótką przerwę przed rozpoczęciem obrad plenarnych. Całe wydarzenie miało uroczysty charakter, a inauguracja stanowiła doskonały wstęp do dalszych intensywnych dyskusji i prezentacji naukowych. Z kolei o godzinie 9.20 rozpoczęły się obrady plenarne, które odbywały się w dwóch częściach. Obrady były prowadzone przez dr hab. Beatę Bolesławską-Lewandowską, prof. Instytutu Sztuki PAN w Warszawie, oraz dr hab. Jacka Partykę z Uniwersytetu w Białymstoku³.

³ XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski. „Żydowskie podróże, żydowskie podróżnicy w Europie Środkowo-Wschodniej. Osobowości – teksty – świadectwa”, Białystok, 27–28 maja 2024 roku. Program, oprac. J. Ławski, współpraca red. D. Pastorczyk-Serwatka, skład i oprac. graficzne E. Frymus-Dąbrowska, Druk: Wydawnictwo PRYMAT, Mariusz Śliwowski, Białystok 2024.

Obrady plenarne, referat wygłasza dr hab. Andrzej P. Kluczyński, prof. Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie

Pierwsze wystąpienie należało do dra hab. Andrzeja P. Kluczyńskiego, prof. Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Jego referat zatytułowany *Motyw wędrówki po pustyni w Biblii hebrajskiej* otworzył cykl obrad, wprowadzając uczestników w biblijne konteksty podróży żydowskich⁴.

Prof. Grzegorz Moroz z Uniwersytetu w Białymstoku kontynuował obrady, przedstawiając analizę podróży Antoniego Słonimskiego w referacie „*Moja podróż do Rosji*” (1932) *Antoniego Słonimskiego a opozycja swój/obcy (insider/outsider)*.

Kolejnym prelegentem była dr hab. Joanna Sadowska, prof. Uniwersytetu w Białymstoku, która w swoim referacie *Białystok na szlaku migracji Żydów po II wojnie światowej* przybliżyła zebranych powojenne losy żydowskich mieszkańców Białegostoku.

Obrady plenarne zakończył dr Tomasz Wiśniewski ze Społecznego Muzeum Żydów Białegostoku, prezentując referat *Nieistniejące, mniejsze cmentarze żydowskie – macewa malowana*, który zwrócił uwagę na mniej znane aspekty żydowskiej historii w regionie.

⁴ Należy odnotować, że w programie przewidziane było wystąpienie pana Philipa E. Steele'a z Warszawy z referatem *Podróże do Erec Israel Eliezera Mordechaja Altschulera z Suwałk*, do którego jednak nie doszło.

Łukasz Zabielski, XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...

Po pierwszej części obrad plenarnych odbyła się krótka dyskusja, podczas której uczestnicy mieli okazję zadać pytania prelegentom i podzielić się swoimi refleksjami. Dyskusja trwała od 11.00 do 11.20, a następnie uczestnicy udali się na przerwę kawową.

Po przerwie, o godzinie 11.40, rozpoczęła się druga część obrad plenarnych. Prowadzenie objęły kustosz Anna Lebet-Minakowska z Muzeum Narodowego w Krakowie oraz prof. Anna Janicka z Uniwersytetu w Białymstoku.

Prof. Joel Joseph Janicki z Soochow University w Tajpej jako pierwszy prelegent tej sesji wygłosił referat *Żydzi w podróżach historycznych po ziemiach polskich Juliana Ursyna Niemcewicza*, który został zaprezentowany online po angielsku ze stolicy Tajwanu.

Następnie dr hab. Kornelia Ćwiklak, prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przedstawiła referat „*Najsmutniejszy widok przedstawiają polskie wsie*”. *Heinrich Heine i jego podróż do Polski*, w którym omówiła podróże niemieckiego poety i ich odbicie w jego twórczości (*Ueber Polen; O Polsce*).

Dr hab. Dariusz K. Sikorski, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, wygłosił referat zatytułowany *Podróże żydowskie: antropologia, media, literatura (wokół wypraw Beniamina i „odysei” etnograficznych)*, analizując różne formy i aspekty żydowskich podróży.

Kolejny referat, *Wielkie nadzieje i wielkie rozczarowania. Ameryka Szaloma Asza*, przedstawił prof. Daniel Kalinowski z Akademii Pomorskiej w Słupsku. Jego wystąpienie skupiło się na emigracyjnych doświadczeniach znanego pisarza.

Dr hab. Anna Szawerna-Dyrszka, prof. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, zakończyła obrady plenarne swoim referatem *Retoryka wykluczenia w międzywojennych wileńskich czasopismach akademickich*, w którym przedstawiła analizę retorycznych strategii wykluczenia stosowanych w prasie akademickiej.

Dyskusja podsumowująca drugą część obrad plenarnych odbyła się od 13.40 do 14.00, po czym uczestnicy udali się na przerwę obiadową.

Po godzinie 15.00 Konferencja obradowała w dwóch odrębnych sekcjach.

Obrady pierwszej sekcji odbywały się w Sali Audytorijnej na VI piętrze i były prowadzone przez prof. Daniela Kalinowskiego z Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz dra hab. Macieja Tramera, prof. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Pierwszym prelegentem była dr hab. Beata Bolesławska-Lewandowska, prof. Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, która zaprezentowała referat pt. *Nieoficjalna nasza kolonia nad Morzem Śródziemnym, czyli Zygmunta*

Łukasz Zabielski, *XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...*

Mycielskiego notatki z podróży do Izraela. Jej wystąpienie dotyczyło nieoficjalnych relacji polsko-żydowskich w kontekście podróży Mycielskiego, ukazując zarówno aspekty kulturalne, jak i społeczne.

Następnie głos zabrała dr Monika Szablowska-Zaremba z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, która przedstawiła referat pt. *Podróże dziennikarki Pauliny Appenzlak.* W swoim wystąpieniu opisała bogatą karierę dziennikarską Appenzlak oraz jej podróże, które znacząco wpłynęły na rozwój dziennikarstwa żydowskiego.

Kustosza Anna Lebet-Minakowska z Muzeum Narodowego w Krakowie zaprezentowała referat pt. *Z historii kolekcjonerstwa. Żydowskie podróże biznesowe.* Przedstawiła w nim historię żydowskich kolekcjonerów i ich podróży, które były motywowane zarówno potrzebami handlowymi, jak i pasją do sztuki.

Kolejną prelegentką była Dr Joanna Tomalska-Więcek z Białegostoku, która w referacie pt. *Podróżnicy, emigranci i tułacze. Artyści żydowscy w Białymstoku* omówiła losy żydowskich artystów związanych z Białymstokiem, podkreślając ich wpływ na kulturę miasta.

Dr Paweł Wojciechowski z Uniwersytetu w Białymstoku przedstawił referat pt. *Podróż po inspirację. Casus artystów szwedzkich pochodzenia żydowskiego.* Skupił się na wpływie podróży na twórczość artystów żydowskich ze Szwecji, ukazując, jak podróże kształtowały ich artystyczną wrażliwość.

Po przerwie, która trwała od godziny 16.40 do 17.00, obrady w Sali Audytoryjnej były kontynuowane. Tym razem prowadzenie objęli dr hab. Anna Szawerna-Dyrszka, prof. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz dr hab. Dariusz K. Sikorski, prof. Uniwersytetu Gdańskiego. Prof. Adam Regiewicz z Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie przedstawił referat pt. *Dwie żydowskie podróże z przystankiem w Częstochowie,* omawiając podróże Żydów przez Częstochowę i ich wpływ na lokalną społeczność.

Dr hab. Maciej Tramer, prof. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, w referacie pt. *Herosi i dezercerzy* skupił się na kontrastowych obrazach żydowskich podróżników – bohaterów oraz tych, którzy z różnych przyczyn rezygnowali z podróży.

Mgr Marta Pietruszko z Galerii Ślendrańskich w Białymstoku zakończyła obrady tej sekcji referatem pt. *Znalezisko ze strychu Synagogi Cytronów – artefakty z życia białostockiego getta.* Opisała odkrycia dokonane na strychu synagogi, które rzuciły nowe światło na życie żydowskiej społeczności w Białymstoku podczas II wojny światowej.

Łukasz Zabielski, XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...

Równocześnie odbywały się obrady drugiej sekcji w Galerii Parter Książnicy Podlaskiej, prowadzone przez Dr hab. Andrzeja P. Kluczyńskiego, prof. Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie oraz Dr Ewelinę Feldman-Kołodziejuk z Uniwersytetu w Białymstoku. Prof. Beata Tarnowska z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie rozpoczęła referatem pt. *Pośmiertne podróże Brunona Schulza*. Dr Magdalena Tarnowska z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przedstawiła referat pt. *W kręgu Szkoły Rzemiosł Artystycznych „Becelel” w Jerozolimie. Obraz Bliskiego Wschodu w twórczości malarzy-podróżników: Abrahama Neumanna, Efraima Mojżesza Liliena, Wilhelma Wachtla i Józefa Budki*, ukazując wpływ szkoły na twórczość tych artystów.

Kolejną prelegentką była Dr Kinga Fink z Uniwersytetu Rzeszowskiego, która zaprezentowała referat pt. *Motyw podróży w korespondencji Stanisława Bursy z polskimi muzykami pochodzenia żydowskiego*. Dr Agnieszka Trzeźniewska-Nowak z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przedstawiła referat pt. *Transcendentalne podróże Etgara Kereta*. Skupiła się na metaforycznych podróżach w twórczości Kereta, ukazując ich transcendentalny wymiar.

Dr hab. Jacek Partyka z Uniwersytetu w Białymstoku zakończył obrady pierwszej części tej sekcji referatem pt. *„Życia tutaj nie można brać za pewnik”*:

dr hab. Jacek Partyka (UwB)

Łukasz Zabielski, XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...

Saula Bellowa podróż do Jerozolimy. Omówił wpływ podróży na twórczość Bellowa oraz jego osobiste doświadczenia związane z Jerozolimą.

Po przerwie, która trwała od 16.40 do 17.00, kontynuowano obrady w Galerii Parter. Prowadzenie objęli dr Monika Szablowska-Zaremba z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz dr hab. Joanna Sadowska, prof. Uniwersytetu w Białymstoku. Dr Ewelina Feldman-Kołodziejuk z Uniwersytetu w Białymstoku rozpoczęła drugą część obrad referatem pt. *W poszukiwaniu żydowskiej obecności – podróż po Polsce Mordechaja Canina („Przez ruiny i zgłiszcza”) i Piotra Pytlakowskiego („Strefa niepamięci”)*, w którym omówiła poszukiwania śladów żydowskiej obecności w Polsce.

Dr Kamil K. Pilichiewicz z Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego zaprezentował referat pt. *Michała Głowińskiego podróże sentymentalne przez Paryż i Niderlandy*. Przedstawił w nim sentymentalne podróże Głowińskiego, ukazując ich wpływ na jego twórczość.

Dr Nina Taylor-Terlecka z Oxfordu (Wielka Brytania) w referacie pt. *Podróże Józefa Wittlina* (czytany przez prof. Annę Janicką) opisała podróże Wittlina oraz ich znaczenie w jego literackiej działalności⁵.

Obrady ostatniej części pierwszego dnia Konferencji zakończyły się o godzinie 19.00. Już po obradach wielu uczestników Konferencji tradycyjnie spotkało się towarzystwo w kawiarniach rozsianych wokół białostockiego Rynku. Niektórzy z nich odwiedzili prowadzone przez dra Tomasza Wiśniewskiego „najmniejsze na świecie” Muzeum Żydowskie „Miejsce”, które od 2023 roku mieści się przy ul. Icchoka Malmeda 6 w samym centrum miasta.

Drugi dzień konferencji, 28 maja 2024 roku, rozpoczął się od zbiórki uczestników o godzinie 9.00 pod wejściem głównym do Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego. Stamtąd uczestnicy przejechali busem do Muzeum Pamięci Sybiru, które zgodnie z planem miało gościć obrady tego dnia. Na miejscu uczestników powitali pracownicy Muzeum Pamięci Sybiru. Krótkie, ale pełne treści powitanie wprowadziło wszystkich w klimat miejsca, które stanowiło tło dla dalszych dyskusji i prezentacji. Głos zabrał w imieniu instytucji goszczącej dr Marcin Zwolski.

⁵ Warto nadmienić, że w tej części obrad przewidziano dwa referaty dra Tomasza Butkiewicza z Berlina: 1. *Podróże w jedną stronę. Żyd bliski sąsiad, a mimo to obcy i niechciany. Migracje z przymusu – polski marzec 1968*, 2. *Drogi do Auschwitz. Stella Goldschlag (1922–1994) sprawca i ofiara w jednej osobie*, których jednak autor finalnie nie wygłosił.

Łukasz Zabielski, XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...

O godzinie 9.40 rozpoczęły się obrady plenarne, prowadzone przez prof. Daniela Kalinowskiego z Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku.

Pierwszym prelegentem była pani Anna Pyżewska z Muzeum Pamięci Sybiru, która zaprezentowała referat *Wojenne losy Pauliny i Artura Włodawerów*. W swoim pasjonującym wystąpieniu skupiła się na dramatycznych doświadczeniach tej pary podczas II wojny światowej, podkreślając ich zmagania i ostateczne losy.

Następnie głos zabrała dr Joanna Wildowicz z Uniwersytetu w Białymstoku. Jej referat *Odziany kurzem wojny. Z Białegostoku przez Szanghaj do Ziemi Obiecanej. Z pamiętnika podróży Samuela Iwry* przedstawił fascynującą podróż z Europy na Daleki Wschód Samuela Iwry, ukazując jego przeżycia na tle historycznych wydarzeń.

Dr Michał Siedlecki z Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego zakończył obrady plenarne swoim referatem „*Wszystko zależy od przypadku*” *Józefa Rozewicza: na tropie jego zesłań i podróży*. Jego wystąpienie skupiło się na niezwykłych przypadkach w życiu pisarza, podkreślając znaczenie przypadków i losu w jego doświadczeniach podróżniczych.

Po krótkiej przerwie, o godzinie 11.00, rozpoczął się panel dyskusyjny zatytułowany *Żydowskie drogi na wschód: zesłańcy i podróżnicy*. Panel był prowadzony przez prof. Jarosława Ławskiego z Uniwersytetu w Białymstoku. W panelu udział wzięli pracownicy Muzeum Pamięci Sybiru oraz uczestnicy konferencji: dr Monika Szabłowska-Zaremba, dr Marcin Zwolski, kustosz Anna Lebet-Minakowska, dr hab. Anna Szawerna-Dyrszka, prof. UŚ, prof. Daniel Kalinowski. Dyskusja skupiła się na różnych aspektach podróży żydowskich na wschód, zarówno tych dobrowolnych, jak i przymusowych. Uczestnicy panelu dzielili się swoimi badaniami i refleksjami, co prowadziło do ożywionych debat i wymiany poglądów. Podjęto między innymi temat nieobecności badaczy reprezentujących podlaskie mniejszości narodowe w refleksji nad losami Żydów tej części świata, zastanawiano się nad znaczeniem doświadczenia zesłania na Syberię w Związku Sowieckim dla Żydów, Polaków i przedstawicieli innych narodowości⁶.

Po panelu, o godzinie 12.00, rozpoczęło się zwiedzanie Muzeum Pamięci Sybiru z przewodnikiem, dr. Marcinem Zwolskim. Uczestnicy mieli okazję zwiedzić

⁶ Zob. L.K. Friedla, L. Zessin-Jurek, *Syberiada Żydów polskich. Losy uchodźców z Zagłady*, Warszawa 2020; *Sybir. Wysiedlenia – losy – świadectwa*, red. J. Ławski, S. Trzeciakowska, Ł. Zabielski, Białystok 2013; A. Nowacka, *Smak akacji. Obrazki z Kazachstanu. Pisma literackie*, red., oprac. tekstów i wstęp J. Ławski, Białystok 2023.

Łukasz Zabielski, *XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Żydzi wschodniej Polski...*

ekspozycje, które przedstawiały trudne losy polskich zesłańców na Syberię. Zwiedzanie trwało do godziny 13.30, pozwalając uczestnikom na głębsze zrozumienie historii i doświadczeń zesłańców.

Konferencja została oficjalnie zakończona po zwiedzaniu Muzeum. Podsumowanie wydarzeń konferencyjnych miało miejsce o godzinie 13.30, a uczestnicy mieli okazję jeszcze raz podzielić się swoimi wrażeniami i refleksjami. Zamknięcia dokonał Prof. Jarosław Ławski, dziękując wszystkim za udział i zapraszając na kolejne, czternaste spotkanie w 2025 roku.

Należy podkreślić, że nieoceniony wkład w koordynację obrad drugiego dnia Konferencji wnieśli dr Marcin Zwolski oraz mgr Anna Pyżewska z Działu Naukowego – Instytutu Badawczego im. Prezydenta Seweryna Nowakowskiego działającego w Muzeum Pamięci Sybiru. Szczególne podziękowania należą się także członkiniom Komitetu Organizacyjnego – nie tylko bieżącej sesji, ale większości spotkań naukowych organizowanych od lat pod hasłem „Żydzi wschodniej Polski” – dr Ewelinie Feldman-Kołodziejuk oraz dr Joannie Wildowicz z Wydziału Filologicznego Uniwersytetu w Białymstoku.

XIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa
z cyklu:

Żydzi wschodniej Polski
Seria III

ŻYDZI EUROPY WSCHODNIEJ: REINTERPRETACJE DZIEDZICTWA

ŻYDOWSKIE PODRÓŻE,
ŻYDOWSCY PODRÓŻNICY
W EUROPIE
ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ
Osobowości – teksty – świadectwa

colloquia
orientalia
bialostocensia
LITERATURA I HISTORIA

27-28 maja 2024 roku
Białystok

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego
Muzeum Pamięci Sybiru

 Wydział
Filologiczny
UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU

 KSIĄŻNICA
PODLASKA
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

 MUZEUM
PAMIĘCI
SYBIRU

